

Dietetyka w praktyce klinicznej

1. METRYCZKA	
Rok akademicki	2026/2027
Wydział	Wydział Nauk o Zdrowiu
Kierunek studiów	Dietetyka
Dyscyplina wiodąca	Nauki o zdrowiu
Profil studiów	Praktyczny
Poziom kształcenia	I stopnia
Forma studiów	Stacjonarne
Typ modułu/przedmiotu	Obowiązkowy
Forma weryfikacji efektów uczenia się	Zaliczenie
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	• Zakład Dietetyki Klinicznej, ul. E. Ciołka 27, 01-445 Warszawa • Klinika Chorób Wewnętrznych WUM, ul. Grenadierów 51/59, 04-093 Warszawa • Klinika Neurologii WNoZ, ul. Kondratowicza 8, 03-242 Warszawa • Klinika Neurochirurgii UCK WUM, ul. Banacha 1, 02-097 Warszawa • Klinika Onkologii UCK WUM ul. Banacha 1, 02-097 Warszawa • Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej UCK WUM, ul. Nowogrodzka 59, 02-006 Warszawa • Oddział Kliniczny Położnictwa, Perinatologii, Ginekologii i Rozrodczości UCK WUM, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa • Klinika Transplantologii, Immunologii, Nefrologii i Chorób Wewnętrznych ul. Nowogrodzka 59, 02-006 Warszawa • Klinika Gastroenterologii i Żywienia Dzieci i Pediatrii UCK WUM, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa • Klinika Nefrologii Dziecięcej i Pediatrii UCK WUM, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa • Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Transplantacyjnego i Leczenia Pozastrojowego ul. Nowogrodzka 59, 02-006 Warszawa • Oddział Kliniczny Diabetologii Dziecięcej i Pediatrii UCK WUM, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa • Zakład Biologii Medycznej, ul. Litewska 14/16, 00-575 Warszawa • Zakład Żywienia Człowieka ul. Erazma Ciołka 27, 01-445 Warszawa • Oddział Kliniczny Chirurgii Ogólnej i Żywienia Klinicznego, SPSK im. prof. W. Orłowskiego CMKP
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	• dr hab. Agnieszka Bzikowska-Jura (miejsce prowadzenia zajęć - Oddział Kliniczny Położnictwa, Perinatologii, Ginekologii i Rozrodczości UCK WUM) • dr hab. n. med. Michał Łodyga • prof. dr hab. n. med. Dariusz Koziorowski • prof. dr hab. n. med. Przemysław Kunert

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr .../2024 Rektora WUM z dnia2024 r.)

	• prof. dr hab. n. med. Rafał Stec • prof. dr hab. n. med. Maciej Kosieradzki • prof. dr hab. n. med. Przemysław Kosiński • prof. dr hab. med. Magdalena Durlik • prof. dr hab. n. med. Aleksandra Banaszkiewicz • dr hab. n. med. Małgorzata Pańczyk-Tomaszewska • dr n. o zdr. Marta Hreńczuk • prof. dr hab. n. med. Agnieszka Szypowska • dr hab. n. o zdr. Gabriela Olędzka • dr hab. Beata Sińska • prof. dr hab. n. med. Jacek Sobocki
Koordynator przedmiotu	mgr Jakub Krawczyk (jakub.krawczyk@wum.edu.pl)
Osoba odpowiedzialna za sylabus	mgr Jakub Krawczyk (jakub.krawczyk@wum.edu.pl)
Prowadzący zajęcia	ZAKŁAD DIETETYKI KLINICZNEJ dr hab. Iwona Boniecka (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej UCK WUM) dr Marta Dąbrowska-Bender (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Medycyny Transplantacyjnej i Nefrologii UCK WUM) dr Magdalena Milewska (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Neurochirurgii UCK WUM, Klinika Onkologii UCK WUM) dr hab. Anna Jeznach-Steinhagen (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) dr Joanna Ostrowska (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) mgr Jakub Krawczyk (miejsce prowadzenia zajęć - 1. Katedra i Klinika Neurologii Szpitala Bródnowskiego, 1. Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) dr Paulina Gryz (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Nefrologii Dziecięcej i Pediatrii UCK WUM, Klinika Gastroenterologii i Żywienia Dzieci i Pediatrii UCK WUM) dr hab. Agnieszka Bzikowska-Jura (miejsce prowadzenia zajęć - Oddział Kliniczny Położnictwa, Perinatologii, Ginekologii i Rozrodczości UCK WUM) ZAKŁAD ŻYWIENIA CZŁOWIEKA dr Zuzanna Zaczek (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chirurgii Ogólnej i Żywienia Klinicznego Szpitala SPSS im. prof. W. Orłowskiego CMKP) mgr Leszek Wronka (miejsce prowadzenia zajęć - Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego i Transplantacyjnego UCK WUM) ZAKŁAD BIOLOGII MEDYCZNEJ dr Justyna Jurczewska (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) POZOSTAŁE OSOBY PROWADZĄCE mgr Natalia Dziejczak (miejsce prowadzenia zajęć - Oddział Kliniczny Diabetologii Dziecięcej i Pediatrii UCK WUM) dr Stanisław Szlufik (miejsce prowadzenia zajęć - Katedra i Klinika Neurologii Szpitala Bródnowskiego) dr hab. n. med. Michał Łodyga (dr hab. n. med. Michał Łodyga - 1. Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) prof. dr hab. n. med. Wojciech Lisik (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej UCK WUM) prof. dr hab. n. med. Piotr Małkowski (miejsce prowadzenia zajęć - Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Transplantacyjnego i Leczenia Pozaustrojowego)

2. INFORMACJE PODSTAWOWE

Rok i semestr studiów	III rok studiów stacjonarnych I stopnia, semestr I i II	Liczba punktów ECTS	21.00
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ			

Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim	Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS
wykład (W)		
seminarium (S)		
ćwiczenia (C)	525	21
e-learning (e-L)		
zajęcia praktyczne (ZP)		
praktyka zawodowa (PZ)		
Samodzielna praca studenta		
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń		

3. CELE KSZTAŁCENIA

C1	Praktyczne wykorzystanie wiedzy w zakresie żywienia w wybranych jednostkach chorobowych
C2	Zdobywanie i doskonalenie umiejętności praktycznych w pracy z pacjentem
C3	Pogłębianie wiedzy i podnoszenie kompetencji zawodowych
C4	Wdrożenie do kształcenia ustawicznego

4. EFEKTY UCZENIA SIĘ

Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie
--------------------------	-------------------

Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:

W1	Wymienia objawy i przyczyny wybranych chorób oraz wskazuje podstawy działań interwencyjnych wobec pacjentów (EW_13)
W2	Wykazuje znajomość zasad postępowania dietetycznego w chorobach w zależności od stopnia ich zaawansowania, a także podczas ciąży i laktacji (EW_17)
W3	Zna zasady wdrażania postępowania dietetycznego w różnych jednostkach chorobowych w zależności od stopnia ich zaawansowania i chorób współistniejących u osób w różnym wieku i stanie fizjologicznym (EW_28)

Umiejętności – Absolwent potrafi:

U1	Udziela porady dietetycznej w ramach zespołu terapeutycznego oraz prowadzi dokumentację dotyczącą pacjentów, instytucji i podejmowanych działań (EU_02)
U2	Planuje dietę pacjenta w oparciu o wiedzę dotyczącą przyjmowanych leków (EU_09)
U3	Współpracuje z zespołem wielodyscyplinarnym w celu zapewnienia ciągłości opieki nad

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr .../2024 Rektora WUM z dnia2024 r.)

	Pacjentem (EU_18)
U4	Opracowuje plany postępowania żywieniowego w różnych jednostkach chorobowych (EU_19)
U5	Przygotowuje materiały edukacyjne dla pacjenta (EU_22)
U6	Rozpoznaje rodzaj niedożywienia i planuje odpowiednie postępowanie żywieniowe (EU_24)
U7	Udziela porady dietetycznej w ramach pracy zespołu terapeutycznego oraz prowadzi dokumentację dotyczącą pacjentów, instytucji i podejmowanych działań (EU_32)
U8	Wykorzystuje wyniki badań laboratoryjnych w planowaniu żywienia (EU_33)
U9	Przeprowadza wywiad żywieniowy i dokonuje oceny stanu odżywienia w oparciu o badania przesiewowe i pogłębioną ocenę stanu odżywienia (EU_40)
U10	Wykazuje rolę dietetyka w monitorowaniu odżywiania się chorych w szpitalu (EU_41)
U11	Potrafi dobrać metody oceny stanu odżywienia do grupy odbiorców w danym wieku i w konkretnym stanie klinicznym (EU_86)

Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:

K1	Posiada świadomość stałego dokształcania się (EK_4)
K2	Bierze odpowiedzialność za działania własne i właściwie organizuje własną pracę (EK_5)
K3	Współdziała z zespołem interdyscyplinarnym przyjmując różne role (EK_6)
K4	Przestrzega zasad etyki zawodowej (EK_7)
K5	Przestrzega praw pacjenta, w tym prawa do informacji dotyczącej proponowanego postępowania dietetycznego oraz jego możliwych następstw i ograniczeń (EK_8)
K6	Przestrzega tajemnicy obowiązującej pracowników ochrony zdrowia (EK_9)
K7	Wykazuje aktywną postawę współpracy z pacjentem i członkami zespołu terapeutycznego (EK_22)

5. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
Ćwiczenia	<i>Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego (dr Justyna Jurczewska)</i> Godziny prowadzone przez ZDK: 25 Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Zasady postępowania z pacjentem kardiologicznym, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad indywidualnych oraz grupowych, układanie jadłospisów, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia oraz sposobu żywienia pacjenta. Wykonywanie pomiarów antropometrycznych, interpretacja dokumentacji medycznej. <i>Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego</i>	EW_13, EW_17, EW_29 EU_02, EU_10, EU_19, EU_20, EU_23, EU_26, EU_34, EU_35, EU_42, EU_43, EU_36 EK_4, EK_5, EK_6, EK_7, EK_8, EK_9, EK_22

	<i>(mgr Jakub Krawczyk)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Godziny prowadzone przez ZDK: 20 Zasady postępowania z pacjentem z chorobami internistycznymi, w szczególności u którego stwierdzono nadciśnienie tętnicze, wywiad zdrowotny i żywieniowy, udzielanie porad, układanie jadłospisów które zostaną przekazane pacjentowi, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia pacjenta. Wyliczanie zapotrzebowania na składniki odżywcze, energię, wodę. Wyliczanie wartości energetycznej i odżywczej jadłospisów. Opracowanie listy produktów wskazanych i przeciwwskazanych, które są zgodne z indywidualnymi zaleceniami żywieniowymi. Planowanie edukacji żywieniowej. <i>Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego (dr hab. A. Jeznach)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Godziny prowadzone przez ZDK: 25 Zasady postępowania z pacjentem endokrynologicznym, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad, układanie jadłospisów, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi. Ocena sposobu żywienia pacjenta, interpretacja danych biochemicznych i antropometrycznych. Opracowanie listy produktów dozwolonych i przeciwwskazanych, zgodnych z indywidualnymi zaleceniami żywieniowymi. Patofizjologia chorób endokrynologicznych a zalecenia żywieniowe dla pacjenta. Diagnostyka otyłości w tym otyłości wtórnej. Zajęcia również w Centrum Symulacji Medycznej z pacjentem z chorobą otyłościową (wg scenariusza). <i>Klinika Neurochirurgii (dr Magdalena Milewska)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Godziny prowadzone przez ZDK: 25 Zasady postępowania z pacjentem neurochirurgicznym, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad, układanie jadłospisów, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia pacjenta w oddziale neurochirurgii. Czynniki zaburzeń stanu odżywienia. Zastosowanie preparatów przemysłowych do żywienia doustnego i/lub dojelitowego. Dobór metody i materiałów edukacyjnych do zdolności percepcyjnej pacjenta. Wykonywanie przesiewowej i pogłębionej oceny stanu odżywienia pacjenta. Trudności w komunikacji z pacjentem neurochirurgicznym, sposoby ich przezwyciężania. Prowadzenie dokumentacji pacjenta oraz swojej pracy. Rozpoznawanie i zapobieganie niedożywieniu, w tym niedożywieniu szpitalnemu. <i>Klinika Onkologii (dr Magdalena Milewska)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Godziny prowadzone przez ZDK: 25 Zasady postępowania z pacjentem onkologicznym w trakcie leczenia systemowego, zbieranie wywiadu (zwłaszcza żywieniowego), identyfikacja głównych problemów żywieniowych. Udzielanie porad w ramach prehabilitacji, modyfikacja postępowania dietetycznego w zależności od przebiegu leczenia, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia pacjenta. Czynniki zaburzeń stanu	
--	--	--

	odżywienia. Zastosowanie preparatów przemysłowych do żywienia doustnego i/lub dojelitowego. Wskazania do leczenia żywieniowego. Prowadzenie dokumentacji pacjenta oraz swojej pracy. <i>Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej (Bariatry)</i> <i>(dr hab. Iwona Boniecka)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 7 Godziny prowadzone przez ZDK: 28 Zasady kwalifikacji do chirurgicznego leczenia otyłości. Przeprowadzanie wywiadu zdrowotnego i żywieniowego. Udzielanie porad dietetycznych pacjentom przed i po operacji bariatrycznej. Ocena stanu odżywienia pacjenta z otyłością i zaburzeniami metabolicznymi. Rozpoznawanie czynników ryzyka chorób wynikających ze stylu życia. <i>Klinika Medycyny Transplantacyjnej, Nefrologii i Chorób Wewnętrznych</i> <i>(dr Marta Dąbrowska Bender)</i> Godziny prowadzone przez ZDK: 35 Zasady postępowania z pacjentem nefrologicznym (leczonym zachowawczo i nerkozastępczo oraz po transplantacji narządu), zbieranie wywiadu żywieniowego, chorobowego, udzielanie porad, układanie jadłospisów indywidualnych, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi w formie papierowej, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej z oceną kliniczną, ocena stanu odżywienia pacjenta nefrologicznego, dializowanego i po transplantacji narządu. Opracowywanie szczegółowych jadłospisów/listy produktów dozwolonych i przeciwwskazanych, które są zgodne z indywidualnymi celami żywieniowymi, chorobami współistniejącymi oraz mieszczą się w zakresie możliwości gospodarstwa domowego/domu opieki społecznej. Zapobieganie niedożywieniu, w tym niedożywieniu szpitalnego. Oddział Kliniczny Położnictwa, Perinatologii, Ginekologii i Rozrodczości UCK WUM <i>(dr hab. Agnieszka Bzikowska Jura)</i> Godziny prowadzone przez klinikę: 5 Godziny prowadzone przez NZI: 30 W ramach zajęć klinicznych studenci zapoznają się z rolą dietetyki w opiece nad kobietą ciężarną i karmiącą piersią, ze szczególnym uwzględnieniem fizjologii żywienia w ciąży i laktacji oraz interwencji w powikłaniach takich jak otyłość, cukrzyca ciążowa, nadciśnienie tętnicze indukowane ciążą czy niedokrwistość. Omawiane są również podstawy żywienia okołoporodowego w stanach wysokiego ryzyka (ciąża wielopłodowa, hipotrofia płodu, wcześniactwo). Studenci analizują dokumentację medyczną oraz planują przykładowe strategie żywieniowe w oparciu o indywidualne potrzeby pacjentek. Zajęcia obejmują także problematykę dietetyczną w kontekście niepłodności i hormonalnych zaburzeń rozrodczości. <i>Klinika Neurologii (mgr Jakub Krawczyk)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 20 Godziny prowadzone przez ZDK: 20 W trakcie zajęć studenci zostaje zapoznany z najczęstszymi chorobami neurologicznymi. Studenci pracując w niewielkich grupach przeprowadzają wywiady zdrowotno-żywieniowe z pacjentami z rozpoznaniem choroby Parkinsona, choroby Alzheimer, stwardnieniem rozsianym, a następnie komponują zalecenia	
--	---	--

	i przeprowadzają indywidualną konsultację żywieniową. Studenci zostają zapoznani z zasadami leczenia żywieniowego u pacjentów z powikłanym udarem niedokrwinnym mózgu. <i>Oddział kliniczny Diabetologii Dziecięcej i pediatrii</i> Godziny prowadzone przez ZYC: 35 W trakcie zajęć na oddziale pediatrycznym diabetologicznym studenci dietetyki zdobywają doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą chorującymi na cukrzycę typu 1. Do ich zadań należy przeprowadzanie wywiadów żywieniowych, analiza nawyków żywieniowych oraz ocena stanu odżywienia pacjentów. Studenci uczestniczą w edukacji żywieniowej, dostosowanej do wieku i możliwości dziecka oraz jego opiekunów. Ponadto uczą się interpretować dane z systemów ciągłego monitorowania glikemii oraz konsultują i modyfikują jadłospisy zgodnie z indywidualnymi potrzebami pacjentów. <i>Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego (dr Joanna Ostrowska)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 7 Godziny prowadzone przez ZDK: 28 Studenci samodzielnie oceniają stan odżywienia pacjentów z wykorzystaniem przesiewowych narzędzi (SGA, NRS-2002, MNA) oraz metod antropometrycznych, w tym pomiaru masy i wysokości ciała, obwodów oraz dynamometrii ręcznej. Analizują wyniki badań laboratoryjnych, przeprowadzają wywiady żywieniowe, oceniają sposób żywienia i na tej podstawie opracowują indywidualne zalecenia dietetyczne. Uczestniczą również w edukacji pacjentów oraz konsultacjach zespołu terapeutycznego. Zajęcia rozwijają zarówno kompetencje praktyczne, jak i społeczne, takie jak etyka zawodowa i współpraca interdyscyplinarna. <i>Klinika Gastroenterologii Dziecięcej i Pediatrii, Klinika Nefrologii Dziecięcej i Pediatrii (mgr Paulina Gryz)</i> Godziny prowadzone przez klinikę: 49/21 2 tygodnie zajęć Zasady postępowania z pacjentem pediatrycznym, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad, ocena sposobu żywienia, układanie jadłospisów, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia dzieci i młodzieży. Dobór żywności specjalnego przeznaczenia medycznego w grupie pacjentów pediatrycznych, z chorobą Leśniowskiego-Crohn'a, alergiami pokarmowymi, chorobami nerek. <i>Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej (Hepatologia) (mgr Leszek Wronka)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 7 Godziny prowadzone przez ZYC: 28 Postępowanie dietetyczne wobec pacjentów z chorobami wątroby i dróg żółciowych oraz po przeszczepieniach narządów mięsistych (wątroba, nerki, trzustka), zgodnie z aktualnymi zaleceniami towarzystw naukowych. Przeprowadzenie szczegółowego wywiadu zdrowotnego i żywieniowego, uwzględniającego czynniki ryzyka niedożywienia oraz sarkopenii.	
--	--	--

	Ocena stanu odżywienia z wykorzystaniem walidowanych narzędzi przesiewowych i diagnostycznych, takich jak: SGA (Subjective Global Assessment), NRS-2002 (Nutritional Risk Screening), RFH-GA (Royal Free Hospital Global Assessment), a także wskaźnika BMI, parametrów antropometrycznych oraz danych biochemicznych. Analiza i interpretacja dokumentacji medycznej w kontekście planowania indywidualnych zaleceń żywieniowych dla pacjenta. Przygotowanie materiałów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb klinicznych i poznawczych pacjentów oraz prowadzenie edukacji żywieniowej, zgodnie z aktualnymi wytycznymi. <i>Klinika Chirurgii Ogólnej i Żywienia Klinicznego</i> (dr Zuzanna Zaczek) Godziny prowadzone przez ZYC: 35 Zasady postępowania z pacjentem żywionym do- i pozajelitowo w warunkach szpitalnych i domowych, zbieranie wywiadu medycznego i żywieniowego, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia pacjenta wymagającego leczenia żywieniowego. Obliczanie zapotrzebowania na energię i składniki odżywcze. Dobór rodzaju interwencji żywieniowej, zlecenie i dobór rodzaju preparatu oraz sposobu podaży i dawkowania w żywieniu dojelitowym. Szkolenie w zakresie bezpiecznego stosowania i podaży żywienia do- i pozajelitowego. Wpływ chorób układu pokarmowego, zaburzeń metabolicznych, chorób nowotworowych i innych na stan odżywienia pacjenta. Zasady postępowania dietetycznego u pacjentów z niewydolnością przewodu pokarmowego, w tym z wyłonią stomią jelitową i z zespołem krótkiego jelita.	
--	---	--

6. LITERATURA

Obowiązkowa

1. Interna Szczeklika. *Podręcznik chorób wewnętrznych*, Medycyna Praktyczna 2025
2. *Normy żywienia dla populacji polskiej* pod redakcją E Rychlik, K Stoś, A Woźniak, H Mojskiej, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy, 2024
3. Kozłowska L, Głowska D, Włodarek D, Lange EM Dietoterapia, PZWL 2014
4. Ciborowska H, Rudnicka A, *Dietetyka. Żywność zdrowego i chorego człowieka*, Wydanie V, PZWL 2021
5. Szawłowski A.W. *Żywność w chorobach nowotworowych*, PZWL 2020
6. Ostrowska L (red.) *Dietetyka kompendium*, PZWL 2020
7. Jeznach-Steinhagen A (red.) *Żywność osób z cukrzycą i chorobami towarzyszącymi*, PZWL 2020
8. Krauss H, *Fizjologia żywienia człowieka*. PZWL 2019
9. Szostak-Węgierek D (red.) *Żywność osób starszych*, PZWL 2020
10. Szostak-Węgierek D (red.) *Żywność w czasie ciąży i karmienia piersią*, PZWL 2020.
11. Gawęcki J (red): *Żywność człowieka. Podstawy nauki o żywieniu*. Tom 1. Wyd. Naukowe PWN 2010
12. Grzymisławski M, Gawęcki J, *Żywność człowieka zdrowego i chorego*, T. i T.2, PWN, Warszawa 2022
13. Szczygieł B (red.) *Niedożywienie związane z chorobą. Występowanie. Rozpoznanie*. Wyd. Lek. PZWL 2011
14. Szczygieł B (red.) *Niedożywienie związane z chorobą. Zapobieganie. Leczenie*. Wyd. Lek. PZWL 2017
15. Sobocki J, Kunecki M, Zmarły A, Rudzki S, Standardy żywienia dojelitowego dorosłych pacjentów.
16. Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u chorych na cukrzycę 2025. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego
17. *ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in cancer*. Clinical Nutrition 40 (2021)
18. *ESPEN guideline on clinical nutrition in hospitalized patients with acute or chronic kidney disease*. Clinical Nutrition 40 (2021). (<https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN-guideline-on-clinical-nutrition-in-hospitalized-patients-with-acute-or-chronic-kidney-disease.pdf>)
19. Hammad A, Kaido T, Aliyev V et al.: *Nutritional therapy in liver transplantation*. Nutrients 2017. (<https://doi.org/10.3390/nu9101126>)
20. *ESPEN practical guideline: Clinical nutrition in liver disease*. Clinical Nutrition 39 (2020). (https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN_practical_guideline_Clinical_nutrition_in_liver_disease.pdf)
21. *ESPEN guideline on home parenteral nutrition*. Clinical Nutrition 39 (2020). (https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN_guideline_on_home_parenteral_nutrition.pdf)

22. ESPEN guideline on home enteral nutrition. Clinical Nutrition 39 (2020). (https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN_guideline_on_home_enteral_nutrition.pdf)
23. ESPGHAN/ESPEN/ESPR/(CSPEN) guidelines on pediatric. Clinical Nutrition 37 (2018).
24. ESPEN guideline clinical nutrition in neurology. Clinical Nutrition 37 (2018). (https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN-guideline_clinical_nutrition_in_neurology.pdf)
25. Zasady postępowania w nadciśnieniu tętniczym Wytyczne PTNT 2019. (<https://nadcisnienietetnicze.pl/sites/scm/files/2021-02/64385-182698-1-SM.pdf>)
26. Sobotka L (red.): Podstawy Żywienia Klinicznego. Redakcja Naukowa wydania polskiego: Korba T, Łyszkowska M Wyd. Lek. PZWL 2013.
27. Jamróz B i wsp., Instrumentalne metody badania zaburzeń połykania. Wyd. Medyk 2019.
28. Ostrowska L, Diagnostyka laboratoryjna w dietetyce. PZWL 2018.
29. Szostak-Węgierek D, Intrauterine nutrition: long-term consequences for vascular health. International Journal of Women's Health 2014;6 647–656.
30. Wielgoś M (red.): Biblioteka ginekologa praktyka vol. 9: Żywnienie kobiet w ciąży. VIA MEDICA, Gdańsk 2013
31. Cichocka A, Dieta DASH w teorii i zastosowaniu wydanie 2021, Wyd. Medyk 2021.
32. ISPAD Clinical Practice Consensus Guidelines 2018 (<https://www.ispad.org/general/custom.asp?page=ISPADGuidelines2018>)
33. van Rhee PF, et al. The Medical Management of Paediatric Crohn's Disease: an ECCO-ESPGHAN Guideline Update. J Crohns Colitis. 2020 7:jjaa161. doi: 10.1093/ecco-jcc/jjaa161. Epub ahead of print. PMID: 33026087.
34. Horvath A, Szajewska H. ŻYWIENIE I LECZENIE ŻYWIENIOWE DZIECI I MŁODZIEŻY; Medycyna Praktyczna, 2017
35. Bischoff SC, Escher J, Hébuterne X, Kłęk S, Krznaric Z, Schneider S, Shamir R, Stadelova K, Wiersma N, Wiskin AE, Forbes A. ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in inflammatory bowel disease. Clin Nutr. 2020 ;39(3):632-653. doi: 10.1016/j.clnu.2019.11.002. Epub 2020 Jan 13. PMID: 32029281

Uzupełniająca

1. Brytek-Matera A. Psychodietetyka. PZWL 2020.
2. Szewczyk A. Poradnik Diabetologiczny. PZWL 2017.
3. Contento I. R. Edukacja żywieniowa. PWN 2018.
4. Woynarowska B. Edukacja zdrowotna. PWN 2017
5. Więcas A., Nieszporek T. Choroby nerek. Kompendium. 2019
6. Książek J. Zalecenia leczenia żywieniowego u dzieci. PZWL 2021

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
EW_13, EW_17, EW_29 EU_02, EU_10, EU_19, EU_20, EU_23, EU_26, EU_34, EU_35, EU_42, EU_43, EU_36 EK_4, EK_5, EK_6, EK_7, EK_8, EK_9, EK_22	Sprawdzanie osiągnięć edukacyjnych studentów będzie odbywać się systematycznie, według kryteriów podanych na początku zajęć przez prowadzącego. Ocena poprawności wykonywania zadań/ćwiczeń może być dokonana na podstawie obserwacji pracy podczas ich wykonywania, opinii pacjenta lub obserwacji grupy. Pod uwagę będzie brany stopień opanowania umiejętności, umiejętność zastosowania teorii w praktyce, właściwa postawa i zachowanie na zajęciach oraz stosowanie technik komunikacji werbalnej i niewerbalnej. Przewiduje się możliwość przeprowadzenia testów sprawdzających wiedzę zarówno na początku, jak i na końcu bloku zajęciowego. Podstawą do uzyskania pozytywnej oceny przez studenta jest poprawne i samodzielne wykonanie ćwiczeń.	60%

8. INFORMACJE DODATKOWE

1. Podstawowe kwestie organizacyjne:

- Forma realizowanych zajęć jest obowiązkowa (ćwiczenia). Na każdych zajęciach sprawdzana jest lista obecności.
- Udział w zajęciach z inną grupą ćwiczeniową niż ta, do której student/-ka jest przypisany/-a jest możliwe wyłącznie po uprzednim (co najmniej 1-dniowym) ustaleniu tego z wykładowcą realizującym dane zajęcia. Zasada ta dotyczy wszystkich studentów, również tych z przyznaną IOS. W przypadku dużych dysproporcji w liczebności grup prowadzący ma prawo odmówić możliwości zmiany grupy.

- Wiedza dotycząca znajomości materiału realizowanego na wykładach może być sprawdzana w formie wejściówek/wyjściówek na zajęciach seminaryjnych (bez dodatkowego wcześniejszego informowania). Próg zaliczenia wynosi 60%. Niezaliczony materiał należy poprawić (forma poprawy powinna zostać ustalona indywidualnie z wykładowcą).
- Zaliczenie zajęć ćwiczeniowych odbywa się poprzez przygotowywanie prac zleczanych przez wykładowcę, omawianie ich i dyskusję podczas zajęć.
- Podczas zajęć obowiązuje zakaz korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń mobilnych w celach niezwiązanych z realizacją zajęć. Urządzenia powinny być wyciszone. Dopuszcza się korzystanie z nich wyłącznie w sytuacjach uzasadnionych realizacją zajęć, w szczególności podczas wykonywania zadań lub ćwiczeń przewidzianych przez osobę prowadzącą.

2. Obecności

- Student/ka musi wykazać 100% obecność na zajęciach, a każda nieobecność musi zostać usprawiedliwiona
- Usprawiedliwienie nieobecności powinno odbyć się na najbliższych kolejnych zajęciach, na który student/-ka jest obecny/-a. Po upływie tego terminu nieobecność pozostanie nieusprawiedliwiona. Przy przedłużającej się nieobecności wynikającej np. z pobytu w szpitalu, sanatorium sytuacja studenta będzie rozpatrywana indywidualnie przez kierownika.
- Student jest zobowiązany do punktualnego stawienia się na zajęcia. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się niewielkie spóźnienie, jednak przekroczenie 15 minut od rozpoczęcia zajęć skutkuje brakiem możliwości uczestniczenia w nich. W takim przypadku student otrzymuje nieobecność nieusprawiedliwioną. Forma odrobienia zajęć pozostaje do ustalenia z osobą prowadzącą zajęcia, na których student był nieobecny. Dopuszcza się możliwość odrobienia zajęć z inną grupą, po uprzednim uzyskaniu zgody osoby prowadzącej.

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusu przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusu w innych celach wymaga zgody WUM.

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów
Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich